

# Szegedet átfogó szociológiai vizsgálat

Szegeden tavaly fejeződött be az új lakótelepek szociológiai elemzésének részeként az újszegedi Odessza-városnegyed „feltérképezése”. Az itteni és a többi: a lágmányosi, a pécsi és a debreceni új lakótelep szociológiai vizsgálata az elemzés után megmutatta az ott élő emberek életformáját, körülményeit, s véleményüket is arról a környezetről, ahol élnek.

Hazánk új lakótelepei közül a négyten folytatott tudományos vizsgálatok általánosíthatóan pozitív képet mutatott. Lényege, hogy az új lakótelepek az ott élő többség számára kedveltek. Amit kifogásolnak: az elégtelen közlekedési és kereskedelmi ellátottság. Jó néhány emberről hiányérzetet okoz a lakótelepi utcátlan-ság, másoknak viszont ez tetszik. Jogos kívánságként merült fel: az illetékesek gondoskodjanak arról, hogy a lakásokban a beköltözés után ne kelljen hosszú ideig javíttatni a kisebb-nagyobb építési, szerelési hibákat.

A szociológiai felmérés igen időszerű volt, mert újabb és újabb lakótelepet emelünk, s nem mindegy, hogy milyen lesz beépített-ségük, helyzetük, s illeszkedésük a városhoz. A lakótelepek építésében — ezek életre hívása világjelenség — Európában a ranglistán közepén állunk.

Idén tavasszal az egész Szegedet átfogó és hazánkban az eddigi legnagyobb szabású szociológiai vizsgálatot kezd az MTA szociológiai kutató csoportja, a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet a József Attila Tudományegyetem, a városi tanács, a Hazafias Népfront városi és kerületi bizottságai közreműködésével. A kutatás tömören fogalmazott szándéka, hogy megállapítsa a különféle társadalmi tényezők szerepét és fejlődési törvényszerűségeinek tendenciáit, a társadalmi együttélés formáinak, valamint intézményeinek állapotát, irányát. Ennek érdekében a város különböző te-

rületein arányos elosztásban több mint 1200 családot keresnek majd fel. A kapott adatokból megállapíthatják majd Szeged társadalmi, ökonomiai övezeteit, ezzel együtt például a város kereskedelmi szerkezetét, a közlekedés bonyolítását, a belváros és a külső városrészek kapcsolatát is.

Közismert, hogy fővárosunk bizonyos vonatkozásokban túlfelértékelt a vidéki városok kárára. Eppen a helyesebb arányok kialakításáért határozta el a párt és a kormány a vidéki ipartelet-tést. Fontos helyet kap ezért a vizsgálatban az is, hogy az itt élő emberek számára mennyire vált és válik alternatívává Szeged, a fővárossal „szemben”. Itt különösen azért is érdekes ez a téma, mert a szegedi medencében nagy eredményeket hoznak a szénhidrogén-kutatások, új fejlődési tervlatokat nyitva a városnak.

Kiderítik: a vándorlók hogyan illeszkednek az őslakók soraiba, miként fogadják őket az itt élők. A Szegedre kerülő, vagy az ide dolgozni bejárók városiasodására, a lakosság számbeli növekedése hogyan járja is fény derül.

Joggal merülhet fel a kérdés: volt-e van-e gyakorlati haszna a vizsgálatoknak? A válasz egyértelmű: igen! Az adatok, tények nyomában következtetések, sőt intézkedések járnak. Eppen az új lakótelepeken végzett felmérések alapján az Építési és Városfejlesztési Minisztérium arra ösztönöz, hogy az újabb lakótelepeket még korszerűbben, és gazdaságosabban, de a célnak sokkal megfelelőbben építsék. A tervezők az új épületegyüttesek, az új városrészek megalkotásánál — ha van is vita különféle építési irányzatokról — a jelzésekre odafigyelnek.

A tapasztalatokat különben Szeged vezetése — amennyire a körülmények engedik — figyelembe veszi Tarjántelepen, ahol új lakótelep születik.

M. S.

# Gyári alkotmány

Mit mond a kollektív szerződés a juttatásokról

A kollektív szerződést nagy gonddal, körültekintően és — ami a legfontosabb — az egész kollektívát meghallgatva készítették el a vállalatoknál. Nem kevés munkát adott, nem kis fejtörést okozott, míg az új Munka Törvénykönyvének ez a vállalati végrehajtási rendelele kialakult. A tervezés és a közösség érdekében — a vállalat sajátosságaihoz igazodva — a legmegfelelőbb helyi szabályozás megalkotására törekedtek a vezetők.

## Munkásszálloda

A textilművek kollektív szerződése már a nyomdában van, a konzervgyárban pedig — nem hiába van „házi nyomdájuk” — már készen tették elem a jó 30 oldalas „üzemi alkotmányt”.

Leginkább az érdekelt: szociális, egészségügyi, kulturális vonatkozásban milyen kedvezményeket biztosítanak az egyes cikke-

lyek. Mert igaz, hogy nagy szava van a prémiumnak, nyereségrészesedésnek, a közvetlen egyéni jövedelemnek, de ugyanezt elmondhatjuk a különféle közvetett juttatásokról is. Annál inkább, mert ezeknek is lehet olyan hatásuk, amely — például az étkeztetés, a gyermekgondozási intézmény vagy egyéb téren megnyilvánuló gondoskodás révén — a vállalatokhoz vonzza, ott tartja a munkásokat.

A textilművekben a rekonstrukciók során új, korszerű konyha kezdte működését. Heti étlapján A és B menü szerepel, a munkások tehát — akinek egyébként a kollektív szerződés értelmében idén 1 millió 100 ezer forint ebédpénzzel segít az üzem — választhatnak. Az önkiszolgáló rendszer bevezetésével a várakozást rövidítik a szintén újonnan berendezett ebédlőben.

Sok a vidéki a fiatalok között, egy részük albertletben lakik, drágán, s nem egyszer silány körülmények

között. E tekintetben is javulás várható: 420 munkás részére létesítenek szállodát idén, megvásárolják az építómunkások felvonulási lakótelepét s korszerűen berendezik. A kölcsönös és napközben is nagyobb helyet csinálnak az apróságoknak, két kisebb felvonulási épületet ez az ifjú korosztály vehet majd igénybe.

## Hűség és jutalom

A vizsgálódó — mindkét üzemben — helyiséssel állapítja meg: változatlanok a korábbi kedvezmények. A vezetők nem törekedtek valamiféle „lefaragásra” ezekből a juttatásokból. Nem értelmezték tehát hamisan az önállóságot, úgy éltek a választás és döntés lehetőségével, hogy a tanácsokat, javaslatokat is rendre mérlegre tették. Kétségtelen, hogy mindebben nagy szerepe volt a szakszervezetnek, mint érdekképviseleti szervnek.

Inkább azt nézték, lehet-e-e valahol többet adni. Az üdülési lehetőségeket is bővíteni igyekeztek. A jövőben a lakásépítési akciót is támogatni akarják — hosszulejártú kölcsönökkel — a textilművekben.

A konzervgyári szabályzatban jól nyomon követhető az a törekvés, hogy a kiváló dolgozókat, a törzsgárda tagjait fokozottabban becsülik meg. A másik gyárban úgyszintén. S ez igen lényeges: a vállalatok olyan előnyöket biztosíthatnak a hosszabb ideje ott dolgozóknak, jó munkát végzőknek — például jutalom, jutalomszabadság, felmondási idő terén —, amelyekkel egyrészt elismerik, másrészt ösztönzik a legjobbak hűségét az üzemhez.

## Források

Mindkét üzemben tökéletesen felszerelt orvosi rendelőkomplexum áll a munkások rendelkezésére; jó, sőt példás az egészségügyi ellátás. A kulturális nevelőmunka feltételeit a részese-dési alap terhére biztosítják. E területen még sok a kívánni való, ezért is jó, hogy lépésről-lépésre megteremtődnek a nagyobb lehetőségek. A konzervgyáriak vadonatúj, kitűnően felszerelt KISZ-klubja a szórakozás mellett havi kulturális programot nyújt. A rekonstrukció befejeztével a textil- „kulturálisok” is fellélegeznek; hamarosan fölavatják az új színpadot, a KISZ-isták színjátszó csoportot készülnék alakítani, s úgy látszik, idén tavaszra a táncosport is „kivirágzik”.

A tapasztalatokat összegezve: a gyári alkotmány továbbra is biztosítja a kedvezményeket a dolgozóknak, a szociális, egészségügyi és kulturális támogatás forrása nem apadnak. Sőt, ahol és ahogyan lehet, inkább bővebben csörgedeztetik.

Simai Mihály

## Rekord — szabadalomból

Az Országos Találmányi Hivatalban 1967-ben rekord-mennyiségű, szám szerint 2831 találmányt jelentettek be, 168-cal többet, mint 1966-ban. Ennek azonban csak körülbelül a fele származik hazai feltalálótól, 1400 szabadalmat külföldiek jelentettek be, hogy ezzel találmányukhoz fűződő jogait nálunk is védjék. A legtöbb külföldi bejelentés — 344 — az NDK-ból érkezett. Ot követi az NSZK és Svájc. E két ország 288, illetve 175

találmányt jegyeztetett be hazánkban. Magyarországon is lépések történtek, hogy a vállalatok — belföldön és külföldön egyaránt — ugyancsak megvédhessék szellemi alkotásaikhoz fűződő jogait. Az Országos Találmányi Hivatal és a Mérnök Továbbképző Intézet még tavaly egéves szabadalmi ügyvivőképző tanfolyamot szervezett, amelynek 34 hallgatója most tette le első félévi vizsgáit.

# Megalakult az OSZT

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, a Kisipari Szövetkezetek Országos Szövetségének választmánya és az Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet országos tanácsa által megválasztott küldöttek pénteken a parlament Gobelín-termében ünnepi ülést tartottak, amelyen megalakították az Országos Szövetkezeti Tanácsot. Az alakuló ülésen részt vett Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke és Nyers Rezső, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

Az alakuló ülés Erdi Ferenc akadémikus elnökletével megtárgyalta és elfogadta az Országos Szövetkezeti Tanács alapítólevelét, ügyrendjét, majd megválasztotta a tanács vezetőit. Az Országos Szövetkezeti Tanács elnökévé Dobi Istvánt, az Elnöki Tanács nyugalmazott elnökét, első elnökhelyettesévé pedig dr. Molnár Frigyes országgyűlési képviselőt választották meg. Elnökhelyettesek lettek az alapító országos szövetkezeti szervezetek vezetői: Erdős József, Szabó István és Szirmai Jenő.

## Nézőket vesztett a mozi

Pénteken ülést tartott a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság. Dr. Dabronáki Gyula, a KNEB elnöke beszámolt a Szovjetunió népi ellenőrzési bizottsága küldött-ségének a közelmúltban Magyarországon tett látogatásáról. A beszámolót követően a bizottság tagjai megvitatták és elfogadták a dolgozók beadványaival való foglalkozás, utóvizsgál-tának programját.

A továbbiakban a mozik működéséről, látogatottságának alakulásáról készült jelentés szerepelt a KNEB napirendjén. A vizsgálat megállapította, hogy az utóbbi hét évben mozilátogatók száma csaknem egyharmadával — több mint 40 millió fővel — csökkent. Ez nemcsak művelődési, hanem gazdasági szempontból is érzékeny veszteséget jelent: hat év alatt csaknem 200 millió forintos eredményromlás mutatkozott a filmszakmában.

Ebben közrejátszott, hogy az erősen központosított irányítás a lakosság érdeklődését nem vette kellően figyelembe a filmművelésnél, a műsorszerkesztésnél és propagandánál. Azokban a községekben és falvakban csökkent legnagyobb mértékben a mozilátogatók száma, ahol a mozin kívül alig van más művelődési, szórakozási lehetőség. Ezeknek a településeknek nagyobb részében keskenyfilmes mozi működik, de a nagyobb sikert aratott normál filmek jelentős részéről nem készül keskeny másolat. A külföldi filmek közül még mindig sok olyan kerül a közönség elé, amelyet nem szinkronizáltak. A feliratos filmek viszont, a 16 milliméteres vetítőgépek közismerten gyenge fényhatása miatt a különösen sokszori igénybevétel után — nehezen olvashatók.

## „Öreg kocsi nem vén kocsi”

A használt gépkocsik állami és maszek-piacán?

Az elmúlt évben Magyarországon 20 000 új személyautót hoztak forgalomba; zömét a Merkur Személygépkocsi Értékesítő Vállalat közvetítette a vásárlókhoz. A fokozódó gépkocsibehozatal természetesen hat a használt autók piacára is; már tavaly csökkentek az árak, s az idén ez a tendencia még fokozódik.

Székelty Károly, a Merkur igazgatója adott tájékoztatást a használt autók állami piacáról.

Az új gazdaságirányítási rendszer — mondta az igazgató — változást hozott a használt autók értékesítésében is. A közületek idén már maguk is eladhatják kiseleztezt kocsijaikat más állami, illetve tanácsai vállalatoknak, ktsz-eknek vagy mezőgazdasági üzemnek. Csak magánosok részére nem adhatnak el közvetlenül közületi autót; használt teherautókat az Autóker, személykocsijaikat a Merkur veszi meg.

A budapesti Róppentű utcai telepükön 1000 állami és 700 magánkézben volt személyautót vásároltak. Az állami kocsik közül leginkább a köiregedett Moszkvicsek és Warszavák kerültek hozzánk, de magánosoktól már egy-két éves nyugati kocsikat is kapunk bizonyányi eladásra.

— Az eladási átlagárak erősen csökkennek. Másfél — két éve még gyakran 50 ezren felül is adtak egy-egy jobb karban levő használt kocsit, tavaly az átlagárak már nem haladtak meg a 32 ezer forintot.

— Hogyan történik a Merkurnál az eladás?

— Talán azzal kezdeném, miért érdemes a Merkur közvetítésével eladni a használt kocsit. A nálunk vásárolt gépkocsik átirási díja a vételár 3 százaléka, míg a szabadpiacon értékesítettek-nél a hengerűrtartalom minden köbcentiére után 2 forint 50 fillért kell fizetni. Ez azt jelenti, hogy például egy 1000 köbcentis Skoda átirása nálunk 900, szabadpiaci eladás esetén 2500 forintba kerül. Egyébként a hozzánk beadott gépkocsit gondozzuk, kisebb hibáit ki is javítjuk, üzemképes állapotukról gondoskodunk.

— Vannak-e terveik az üzletág továbbfejlesztésére?

— A bizonyányi eladási rendszer fenntartása mellett azt tervezzük, hogy a jövőben készpénzzel is veszünk használt személyautót. Az értékesebb kocsikra bevezetjük a nyilvános árverést.

— Ha pedig úgy alakul majd az új kocsik behozatala, hogy egyes típusokból több jön, mint eddig, intéz-

ményesítjük a „használtért — újat” rendszert. Vagyis az öreg kocsit újat adunk, s a használt kocsi árát természetesen betudjuk az új eladási árba.

— Milyen fejlődés várható vidéken?

— Az idén Debrecenben és Szekesfehérvárott is megkezdjük a használt gépkocsik árusítását, s további városokban is tervezzük ennek bevezetését. Az Autókerrel megállapodtunk, hogy vidéki telepein (ahol használt tehergépkocsikat árusítanak), mi öreg személyautókkal kereskedünk majd.

S hogyan alakul a használt kocsik szabad piaca, amely a IX. kerületi Nagykörösi úton, a népiesen „Tangónak” vagy „Zsibaj-nak” nevezett használt cikk piac mellett kapott helyet? Szombat és vasárnap a két piacnap. Szombaton csak két elárvult Skodát találtunk itt (50—50 ezret kértek értük, de lehet alkudni...), vasárnap azonban már több mint 80-at.

Itt már látni nyugati kocsikat is: Volkswageneket 60-tól 80-ig, két-hároméves Opeleket 80 és 120 között, nagy Simcákat 70-ért, kis farmotoros Renault-okat 35—40-ért, régi Fiat-okat 10—12 ezerért.